

N:o 76.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 7 maj 1894

— — — — Andra Kammaren den 7 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Riksdagens år 1893 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1892.

(Statsutskottets utlåtande n:o 30.)

Till Konungen.

Efter pröfning af hvad Riksdagens nästlidna år församlade revisorer rörande verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1892 uti afgifven berättelse anmält samt vederbörande förvaltande verk och myndigheter uti deröfver afgifna förklaringar hos Eders Kongl. Maj:t andragit, får Riksdagen i nedannämnda ärenden anföra följande.

Fångvårdsstyrelsen.

Under erinran, att Riksdagens revisorer vid den senare af 1886 års statsrevisioner med anledning af ett besök vid centralfängelset å Norrmalm

Bih. till Riksd. Prot. 1894. 1 Saml. 1 Afd. 1 Band. 15 Häft. (N:o 76.) 1

här i staden framhållit, att fängelsets samtliga byggnader vore i hög grad otidsenliga och för sitt ändamål otjenliga, hade, enligt hvad revisorerna i förenämnda berättelse meddelat, 1889 års revisorer, som äfven besökt denna fängvårdsanstalt, yttrat, bland annat, att, om än en förflyttning af fängelset vore önskvärd, i allt fall åtgärder, som möjliggjorde upprätthållande af tukt och ordning inom det nuvarande fängelset, icke borde uppskjutas i afvaktan på en ny fängvårdsanstalts uppförande. De af trängande behof påkallade åtgärder, som i detta syfte enligt revisorernas mening borde vidtagas, afsåge i synnerhet arbetsfängelset. Och då, såsom af fängelseförvaltningen förklarats, de beklagansvärda individer, som der intoges, efter uttjenad strafftid ofta utlemnades från fängelset i moraliskt hänseende långt mera sjunkna än vid deras intagande derstädes, ansåge sig revisorerna böra framhålla önskvärdheten deraf, att fängvårdsförvaltningens omsorger måtte egnas åt att, i möjligaste mån och så vidt under för handen varande förhållanden kunde ske, undanröjda nämnda missförhållanden.

En ytterligare maning i samma syfte hade, på sätt revisorerna vidare erinrat, gifvits af Riksdagen, då Riksdagen i skrifvelse den 20 maj 1892, vid anmälan att Riksdagen icke ansåge sig kunna bifalla Eders Kongl. Maj:ts då framlagda förslag om upplåtelse af kronolägenheten Stenbrottet i och för uppförande derstädes af ett nytt centralfängelse för qvinnor och ett nytt cellfängelse för Stockholms län, uttalade, att, oafsedt frågan om fängelsernas framtida förflyttning, genom en ändamålsenlig anordning af centralfängelsets redan befintliga lokaler en förbättring i dervarande förhållanden syntes kunna tills vidare åstadkommas, hvilken förbättring i allt fall vore af den trängande nödvändighet, att den ej borde åsidosättas i afvaktan på en ny fängvårdsanstalt.

Nästlidet års revisorer, som å nyo besökt ifrågavarande fängvårdsanstalt, hade dervid funnit densamma oförändrad, i samma otillfredsställande skick, som förut anmärkts. Med anledning häraf hade revisorerna ansett sig böra ånyo framhålla vigten af, att anordningar vidtoges till afhjelpande af de brister, som vidlåda denna anstalt, och särskildt till en snar förbättring i sättet för förvarandet af der intagna tvångsarbetsfångar.

Enligt hvad revisorerna inhemtat, hade fängelsets direktör, på anmodan af fängvårdsstyrelsen, den 25 januari 1893 afgifvit förslag till förändringar inom tvångsarbetsanstalten i syfte, att fångarne skulle blifva åtskilda nattetid och arbetslagen skulle förminskas m. m. Detta förslag vore fortfarande på styrelsens pröfning beroende.

Med afseende å hvad revisorerna sålunda erinrat har fängvårdsstyrelsen i ett den 12 januari innevarande år afgifvet utlåtande anført,

att, sedan Riksdagens ofvan åberopade skrifvelse af den 20 maj 1892 kommit styrelsen till handa den 23 september samma år, styrelsen, i anledning af hvad Riksdagen yttrat derom, att, oafsedt frågan om fängelsernas å Norrmalm framtida förflyttning, genom en ändamålsenlig anordning af centralfängelsets redan befintliga lokaler en förbättring i dervarande förhållanden syntes kunna tills vidare åstadkommas, den 17 derpå följde oktober aflåtit skrifvelser *dels* till direktören vid centralfängelset å Norrmalm, med anmodan att öfver hvad Riksdagen sålunda anfört afgifva yttrande och förslag, samt *dels* till direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen i Stockholm.

I motiveringen till Riksdagens genom förberörda dess skrifvelse styrelsen delgifna beslut, derigenom afslagits Eders Kongl. Maj:ts proposition ej mindre, på sätt ofvan anförts, om upplåtelse af kronolägenheten Stenbrottet för nya fängelsers uppförande, än afven derom, att oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 i kvarteret Barnhuset finge till förenämnda direktion upplåtas emot en kontant ersättning af 597,500 kronor, hade Riksdagen yttrat, att det ur ekonomisk synpunkt skulle för det allmänna vara fördelaktigt, om en sådan förändring i afseende å de på berörda tomt inom kvarteret Barnhuset förlagda fängvårdsanstalter kunde åvägabringas, att den staten tillkommande rätt till denna välbelägna och dyrbara tomt kunde till skäligen pris föryttras, men att den ersättning, som erbjudits för ifrågavarande tomts öfverlåtande till allmänna barnhusinrättningen, förefallit Riksdagen, med hänsyn till hvad under senaste tiotal af år inom hufvudstaden betingats för jemförliga tomter, väl lågt, samt att de olägenheter, som vore förenade med Stockholms länsfängelsets förläggande från dess nuvarande plats till den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna, på icke obetydligt afstånd från länsstyrelsens embetslokaler varande platsen, synts Riksdagen vara af den afsevärda betydelse, att deri låge fullgiltigt skäl för afslag å den ifrågasatta förflyttningen, hvad anginge länsfängelset, hvars uppförande i omedelbar närhet intill öfriga föreslagna fängelsebyggnader icke af någon nödvändighet påkallades

I anledning jemväl af hvad i denna motivering andragits, hade styrelsen i sin ofvanberörda skrifvelse till direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen anhållit, att direktionen snarast möjligt ville gifva styrelsen till känna ej mindre huruvida direktionen icke skulle finna skäligen med något ytterligare belopp, som i så fall borde af direktionen till storleken uppgifvas, höja den ersättning af 597,500 kronor, som direktionen utfäst sig att betala emot förvärfvandet af full egande- och dispositionsrätt till *hela* det tomtområde i kvarteret Barnhuset, som nu af fängvården disponerades, än ock hvilken godtgörelse direktionen funne sig kunna utgifva för

öfverlåtelsen till densamma af full egande- och dispositionsrätt till de af fängvården nu disponerade områden inom kvarteret Barnhuset, om derifrån undantoges det område, som upptoges af Stockholms länsfängelse.

Direktören vid centralfängelset å Norrmalm hade härefter den 25 januari 1893 till styrelsen afgifvit ett af honom i samråd med styrelsens biträdande arkitekt uppgjordt, af ritningar åtföljdt förslag till hela nuvarande centralfängelsets förändring till en tvångsarbetsanstalt med 148 nattceller jemte nödiga arbetslokaler, för hvilken förändring kostnaden beräknats till 31,000 kronor, och hade från direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen på förenämnda framställning ingått det svar, att direktionen, som vid den utgång, ofvanberörda proposition till Riksdagen erhållit, ansåge sin till styrelsen gjorda utfästelse angående tomten n:o 17 i kvarteret Barnhuset hafva förfallit, under nu rådande låga tomtpris i hufvudstaden icke vore villig afgifva något anbud för återförvärfvandet af dispositionsrätten till vare sig hela den nämnda tomten eller del deraf.

Då emellertid styrelsen, vid det förhållande, att sistomförmälda förslag till centralfängelsets förändring till tvångsarbetsanstalt med nattceller endast i mindre mån synts uppfylla anspråken på en tidsenlig tvångsarbetsanstalt, och en anstalt enligt detta förslag måste blifva allenast provisorisk — detta så mycket hellre som det endast vore en tidsfråga, när den af Eders Kongl. Maj:t den 17 oktober 1879 för denna del af Norrmalm fastställda regleringsplan, enligt hvilken Vasagatan borde i rät linie framdragas till Vallingatan, af Stockholms stadsfullmäktige beslötes skola sättas i verket — hade styrelsen icke kunnat finna välbetäckt att, så länge ännu icke alla utvägar blifvit anlitade att på ett mera tillfredsställande sätt ordna denna fråga, hos Eders Kongl. Maj:t göra framställning om nedläggandet af en så betydande kostnadssumma som 31,000 kronor på förändringar af Norrmalms centralfängelse.

Styrelsen hade därför, sedan beräkningar blifvit af dess biträdande arkitekt gjorda öfver de kostnader, som skulle påkallas dels för ett fullt tidsenligt anordnande af återstående gemensamhetsanstalter till anstalter med nattceller och dels för åstadkommande af det större antal dagceller, och dessa af rymligare beskaffenhet än de nu befintliga, derå i följd af lagen angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum den 29 juli 1892 ett verkligt behof förefunnes, samt dessa kostnader ansetts kunna beräknas till 350,000 kronor, uti skrifvelse den 23 januari 1893 underställt direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen det förslag till uppgörelse, att emot det fängvården till direktionen öfverläte all sin rätt till hela det område i kvarteret Barnhuset, som nu af fängvården disponerades, med undantag af den mark, som upptoges af Stockholms läns-

fängelse, direktionen till fängvården med full eganderätt afstode hela sist-omförmälda område och derjemte erlade en kontant summa af 350,000 kronor, att till styrelsen betalas med en tredjedel inom utgången af det år, då den mellan styrelsen och direktionen träffade öfverenskommelse kunde varda af Eders Kongl. Maj:t stadfästad, och med återstående beloppet under derpå följande två år med lika belopp under hvarterdera året.

A denna skrifvelse hade styrelsen ännu icke fått emottaga något svar; men hade styrelsen inhemtat, att direktionen öfver allmänna barnhus-inrättningen velat lemna Stockholms stadsfullmäktige tillfälle att yttra sig i frågan, samt att underhandlingar mellan nämnda direktion och Stockholms stads drätselnämnds första afdelning för närvarande i denna fråga påginge.

Enligt hvad af fängvårdsstyrelsens anförda skrifvelse framgår, har styrelsen låtit den af Riksdagen och revisorerna väckta frågan om afhjelpande af bristerna vid tvångsarbetsanstalten å Norrmalm tills vidare hvila i afvaktan på utgången af pågående underhandlingar angående reglerandet af eganderätten till de af fängvården disponerade områdena inom det ofvan-nämnda kvarteret Barnhuset. Men då det, efter Riksdagens förmenande, torde vara tvifvel underkastadt, huruvida dessa underhandlingar under den allra närmaste framtiden varda bragta till slut, har Riksdagen icke ansett tillbörligt, att berörda fråga vidare undanskjutes, utan fastmera velat framhålla nödvändigheten deraf, att missförhållandena inom nämnda arbetsanstalt varda med det snaraste undanröjda.

I det af fängelsets direktör den 25 januari 1893 afgifna, af revisorerna åberopade förslag till förändringar inom tvångsarbetsanstalten i syfte att, till afhjelpande af de väsentligaste bristerna i anordningarna derstädes, fångarne skulle förvaras åtskilda nattetid och arbetslagen skulle förminskas m. m., af hvilket förslag Riksdagen jemväl tagit del, beräknas kostnaderna för de erforderliga förändringarna inom anstalten uppgå till 31,000 kronor. Till betäckande af dessa kostnader skulle, enligt hvad direktören i sitt förslag vidare meddelat, tillgång kunna beredas genom inflytande hyresmedel från för fängvårdens behof ej erforderliga delar af ifrågavarande område, hvilka medel afsetts för fängelsets underhåll, men i endast ringa grad behöft dertill anlitas, så att de årligen lemnat öfverskott och vid 1893 års början visat en behållning af 10,644 kronor 38 öre; antagande direktören, att, derest kostnaden för det föreslagna arbetet från statsverket förskötes, sådant förskott skulle kunna inom fyra eller fem år med berörda hyresmedel återgäldas.

Utan att vilja ingå i närmare granskning af det omförmälda förslaget, har Riksdagen dock, då detsamma synes kunna utföras utan att

särskildt statsanslag därför erfordras, och de afsedda anordningarna synas kunna skyndsamt verkställas, ansett detta förslag böra i hufvudsakliga delar läggas till grund för förändringarna vid ifrågavarande tvångsarbetsanstalt, dervid Riksdagen dock velat framhålla, att, derest utsigt till en mera omfattande reform i sättet för omförmälda tvångsarbetsfångars förvaring skulle för en ej allt för aflägsen framtid förefinnas, någon inskränkning i de af fängelsedirektören föreslagna arbetena möjligen skulle kunna till minskning i kostnaderna åstadkommas.

Med anledning af hvad sålunda förekommit och under erinran att, på sätt revisorerna jemväl framhållit, Riksdagen i skrifvelse den 20 maj 1892, i sammanhang med yttrande öfver framställt förslag om nya fängelsebyggnaders uppförande, redan förut uttalat sig om den trängande nödvändigheten af förbättring i förhållandena vid ifrågavarande fångvårdsanstalt, får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder i afseende å anordningarna inom tvångsarbetsanstalten å Norrmalm må kunna vidtagas, på det att, så snart ske kan, de missförhållanden, som nu derstädes förefinnas, må, intill dess en fullständig lösning af ofvanberörda fråga vinnes, kunna åtminstone delvis varda afhjulpna.

Arméförvaltningen.

Vid granskning af redovisningen öfver anslaget till landtförsvarsdepartementets afdelning af Eders Kongl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen hade revisorerna fäst sin uppmärksamhet dervid, att registratören i landtförsvarsdepartementet, utom sin å stat uppförda aflöning samt ersättning för förordnande såsom byråchef under semester, under året uppburit från anslaget till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. ett belopp af sammanlagdt 578 kronor 30 öre. (fol. 14 och 15). Och då revisorerna funnit anmärkningsvärdt, att särskildt arfvode utöfver fastställd lön blifvit från berörda anslag till en ordinarie tjänsteman utbetaldt, hade de ansett sig böra detta förhållande för Riksdagen anmäla.

I denna fråga har arméförvaltningen i ett till Eders Kongl. Maj:t den 23 januari innevarande år afgifvet utlåtande anført, att det, enligt arméförvaltningens tanke, icke vore olämpligt eller orimligt, ännu mindre förbjudet att tilldela en ordinarie embetsman, *för arbete, som ej hörde till hans ordinarie tjänst*, ersättning i form af arfvode. Behöfde emellertid arfvode för dylikt extra arbete inom kansliexpeditionen utgå, borde det väl ock lämpligast tagas af de för extra tjänstgöring inom sagda expedition å staten

anvisade medel, 10,800 kronor, »åt amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.», hvilket »m. m.» just enligt arméförvaltningens mening innefattade bemyndigande till utbetalning derifrån af ersättning för annat behöfligt extra arbete än det i titeln förut angifna. Nu hade ock, efter hvad det ville synas, revisorerna i sjelfva verket icke bestridt vare sig behöfligheten af särskild ersättning för det ifrågavarande extra arbetet, ej heller denna ersättnings utgående från den anslagstitel, hvarifrån den blifvit gulden, utan endast ansett sig böra påpeka, att den kommit en *ordinarie* tjänsteman till godo. Häremot kunde då erinras, att inom landtförvarsdepartementet nu omhandlade, i många afseenden magtpåliggande uppdrag, som vore förenadt med en ej obetydlig uppbörd, så långt man kunde minnas tillbaka, och troligtvis alltid, ansetts böra anförtrös endast åt en ordinarie tjänsteman, och ville arméförvaltningen uttrycka den åsigt och förhoppning, att så afven för framtiden måtte få förblifva.

Riksdagen får fästa Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på hvad revisorerna i detta afseende anmärkt för rättelses vinnande i angifvet syfte.

Lotsstyrelsen.

I den genom Eders Kongl. Maj:ts bref den 11 december 1891 fastställda stat för lotsstyrelsen och lotsverket, att tillämpas under år 1892, äro, enligt hvad revisorerna meddela, hithörande anslag — oberäknadt indelta räntor — fördelade under tre hufvudrubriker, nemligen: a) aflöning, b) underhåll och c) diverse anslag; omfattande hvar och en af dessa hufvudrubriker ett flertal anslagstitlar med särskildt utförda belopp. Under »aflöning» upptoges sålunda tio särskilda anslagstitlar; rubriken »underhåll» omfattade dels »till kända behof» sex anslag, dels ock »till oförutsedda utgifter» ett derför afsatt anslagsbelopp, och de till den tredje hufvudrubriken hänfödda diverse anslag utgjorde nio till antalet. I lotsstyrelsens hufvudbok för året vore endast sistnämnda nio anslag hvart för sig redovisade å särskilda konton. Beträffande de öfriga anslagen upptoge hufvudboken deremot allenast ett konto för hvardera af de hufvudrubriker, till hvilka de vore hänfödda, och lemnade således icke upplysning om hvad af de gjorda utbetalningarna belöpte sig å ett hvart af dessa anslag. Revisorerna, som ansåge, att, för underlättande af räkenskapernas granskning, hufvudboken borde vara så anordnad, att kännedom om de särskilda anslagens ställning deraf tydligt framginge, hade med anledning häraf velat uttala sasom önskvärdt, att för framtiden hvart och ett anslag, som med utfördt

belopp upptoges i den för lotsstyrelsen och lotsverket gällande stat, blefve å särskildt konto i hufvudboken redovisadt.

Uti häröfver afgifvet yttrande har lotsstyrelsen till en början anført, att Eders Kongl. Maj:t genom kungörelse den 12 december 1879 förordnat, bland annat, att redovisning för förskott, som af embetsverk för bestridande af löpande utgifter till underlydande utlemnas, skulle afslutas vid medlet af sista månaden under räkenskapsåret samt före slutet deraf insändas till vederbörande embetsverk, som förskottet utlemnar; men med hänsyn till särskilda på lotsverkets organisation beroende förhållanden måste förskott till högst betydliga belopp utlemnas till såväl fyringenier som lotskapteners för bestridande af kostnaderna för sådana anskaffningar samt nybyggnads- och underhållsarbeten, hvilkas ombesörjande lotsstyrelsen uppdragit åt dessa sina underlydande, hvarförutom förskott till mindre belopp lemnades till andra nödvändiga utgifter för lotsfördelningarnas behof. Sålunda hade vid slutet af november månad år 1893 beloppet af sålunda utlemnade förskott uppgått till 661,451 kronor 40 öre, för hvilka medel visserligen verifikationshandlingar efter hand som de inkomme till redogörarne aflemnades till styrelsen, men för hvilka slutlig redovisning icke förr än inom årets utgång skulle afgifvas och alltså anordningar utfärdas.

I afseende å dessa redovisningar, hvilka skulle till lotsstyrelsen ingifvas å tid och sätt styrelsen bestämde, förekomme att en del verifikationshandlingar, hvilka måste inföväntas från platser, med hvilka stundom all kommunikation vintertiden saknades, icke kunde bifogas de inom föreskrifven tid öfverlemnade redovisningarna, utan först det följande året blifva tillgängliga att biläggas räkenskaperna.

Under sådana förhållanden, och innan någon granskning af de olika utgiftsposterna kunnat företagas, kunde det icke ifrågakomma att verkställa utanordningar på specialtitlar eller vara möjligt att med visshet bedöma de olika anslagens ställning vid räkenskapsårets utgång.

Arbetet med samtliga förskotts anordnande å vederbörliga hufvudrubriker, som redan nu, i anseende till de få dagar, under hvilka det samma måste verkställas, vore svårt att medhinna, skulle, om den antydda förändringen genomfördes, svårigen kunna afslutas inom räkenskapsåret, enär anordningarnas antal under angifven förutsättning skulle mer än fördubblas, och någon lättnad genom arbetsfördelning ej stode att vinna, enär anordnandet måste anförtras åt en person.

Af hvad styrelsen sålunda anført framginge, att svårigheter mötte för kostnadernas utanordnande å specialtitlar under räkenskapsåret. Men under de första månaderna af det följande året vore lotsstyrelsen i tillfälle

att erhålla full kännedom om dessa titlars ställning vid det föregående årets slut, och detta skedde genom aflönings- och underhållsanslagens fördelning i den kassakontrollbok, som det ålåg styrelsen att låta föra.

Styrelsen ansåge också, att det af Riksdagens revisorer framställda önskningsmålet lättast och fullständigt skulle vinnas derigenom, att den hos styrelsen förda kassakontrollboken vid anfordran under den pågående granskningen ställdes till revisorernas förfogande, eller ock att en fördelning af aflönings- och underhållsanslagen, på sätt den af Eders Kongl. Maj:t fastställda staten för lotsstyrelsen och lotsverket finnes uppställd, bilades de för året upprättade räkenskaper.

Då Riksdagen, i likhet med hvad revisorerne framhållit, anser med god ordning öfverensstämmande, att ifrågavarande räkenskaper varda så fullständiga, att vid deras granskning kännedom kan vinnas om hvarje särskildt anslags ställning, samt utaf de af lotsstyrelsen framställda förslagen till vinnande af detta mål det senare alternativet, eller biläggandet vid räkenskaperna af en på den fastställda staten grundad fördelning af anslagen, synes vara att föredraga, får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t tacktes meddela föreskrift derom, att en fördelning af aflönings- och underhållsanslagen, uppställd i enlighet med den af Eders Kongl. Maj:t för lotsstyrelsen och lotsverket fastställda stat, må för framtiden varda bemälda styrelses räkenskaper bilagd.

Jernvägsstyrelsen.

I anledning af att enligt jernvägsstyrelsens beslut den 26 juni 1890 under åren 1890—1892 å Malmö jernvägsstation uppförts en maskinbyggnad för belysning med elektriskt ljus af bangården, banhallen och stationshuset m. m., i hvilken byggnad derjemte inrymts lokaler för förråd, smörjare, vagnmästare, vagnputsare, snickare, tapetserare och städerskor, och för hvilken kostnaden beräknats till 82,806 kronor, samt att för detta byggnadsföretag under nämnda år utgifvits tillsammans 131,640 kronor, hvilka styrelsen låtit afföra bland banafdelningens utgifter såsom kostnad för förändringar af byggnader och anläggningar, och då jernvägsstyrelsen ärligen hade att inkomma till Eders Kongl. Maj:t med framställning om aflåtande till Riksdagen af proposition angående erforderliga anslag till nya byggnader och anläggningar, hafva revisorerna anmärkt, att styrelsen, utan att Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen derom fattat beslut, låtit på eget beråd utföra ett så vidtomfattande arbete som det omförmälda.

I utlåtande af den 13 januari innevarande år i anledning af revisorernas anmärkningar vid jernvägsförvaltningen har styrelsen afgifvit yttrande öfver revisorernas omförmälda anmärkning och dervid beträffande först tillkomsten af den ifrågavarande byggnaden anført, att, med de stora utvidgningar, spårnätet å Malmö station tid efter annan undergått, och det allt jemt ökade antalet af vagnvexlingar och tågrangeringar, som ständigt måste utföras, såväl vid dagsljus som i mörker, behovet att förbättra belysningen å stationen visat sig allt mera trängande, och då detta ändamål icke kunde vinnas medelst gasbelysning, hvilken, om än antalet belysningsapparater högst betydligt tillökades och i följd deraf utgifterna för deras skötsel och underhåll stegrades, ändå ej skulle kunna lemna ett tillfredsställande resultat, utan det enda belysningssätt, som på en gång gäfvade den erforderliga ljusstyrkan och vid de stora vidder och många lokaler, som här borde upplysas, kunde med minsta kostnaden hållas vid magt, vore det medelst elektriskt ljus, hade styrelsen beslutit att i sammanhang med de omfattande arbeten, som vidtoges för den utvidgning af stationen och nybyggnad af stationshuset, hvartill Riksdagen anvisat medel, äfven anläggning af ett elektricitetsverk skulle företagas.

Då nu detta verk komme att ersätta den förut befintliga belysningsanordningen och de lokaler, som inrymdes uti öfre våningen af maskinhuset, förut funnos i byggnader, hvilka måste borttagas för att icke hindra uppförandet af det nya stationshuset och dess banhall samt utläggningen af de spår, som skulle dit framledas, hade styrelsen ansett sig befogad betrakta anläggningen i fråga såsom hörande till »Förändringar af byggnader och anläggningar», för hvilka, liksom för ombyggnad af hus, broar, trummor m. m., utgifterna redovisades bland underhållsomkostnader, och ej såsom nybyggnad, till hvilken anslag borde begäras af Riksdagen, och för hvilken utgifterna, på grund af beviljad anslag, påfördes jernvägens kapitalkonto.

Att ifrågavarande anläggning icke blifvit särskildt anmald för Eders Kongl. Maj:t, komme sig, enligt hvad styrelsen vidare meddelat, deraf, att, sedan Eders Kongl. Maj:t för åren 1881 och 1882 icke fastställt omkostnadsstaten, utan endast arfvodesstaten och, med anledning af styrelsens vid framläggande af sitt förslag till arfvodes- och omkostnadsstat för år 1883 gjorda hemställan, att Eders Kongl. Maj:t tacktes, om icke, som förut varit öfligt, i detalj pröfva och fastställa de särskilda i förslaget upptagna posterna, dock genom ett godkännande af de för de olika afdelningarna beräknade summor och totalbeloppet utgifter fastställa som förslagsanslag det belopp, hvaröfver styrelsen egde förfoga för drift och underhåll, Eders Kongl. Maj:t den 22 december 1882 förklarar, att Eders Kongl. Maj:t, som

vore förvissad, att styrelsen läte sig angeläget vara att iakttaga all möjlig sparsamhet i fråga om utgifter för upprätthållande af statens jernvägs- trafik, så att de af styrelsen därför beräknade summor icke öfverskredes, utan snarare besparingar derå gjordes, icke funne denna styrelsens framställning till något särskildt uttalande föranleda, styrelsen saknat anledning att ingifva särskildt förslag till omkostnadsstat för de derpå följande åren, ända till dess styrelsen genom kongl. bref den 2 juni 1893 förständigats att ånyo årligen ingifva dylikt förslag.

Att det omförmälda kostnadsförslaget för anläggningen öfverskridits, hade berott hufvudsakligen derpå, att anordningen för anskaffande af vatten medelst sänkbrunn och rörledning från norra hamnkanalen blifvit dyrare än som beräknats; att en murad skorsten uppförts i stället för först afsedda plåtskorstenar; att betonreservoarer anordnats under ångpannorna för att kunna tillgodogöra sig kondensatorvattnet, och att en öfre våning påbyggt och deri inrättats lokaler i stället för dem, som inrymts uti de förut nämnda, för stationshusets och banhallens anläggning borttagna husen.

Hvad jernvägsstyrelsen sålunda anfört synes Riksdagen icke i någon mån förringa betydelsen af revisorernas i förevarande ämne framställda anmärkning, hvilken Riksdagen anser vara förtjent af särskild uppmärksamhet. Att ett byggnadsarbete, hvilket, såsom det ifrågavarande, innefattat nyanläggning af maskinhusbyggnad jemte tillhörande byggnader och inrättningar för införande af elektrisk belysning vid en station, der förut gasbelysning varit anordnad, samt derjemte utsträcks till beredande af ett antal lokaler för skilda befattningsinnehafvare vid stationen, måste betraktas såsom ett nybyggnadsföretag, anser Riksdagen ligga i öppen dag; och vid sådant förhållande måste jernvägsstyrelsens åtgärd att afföra utgifterna för detta företag bland underhållskostnader anses sakna giltig grund. Den betydliga kostnad detta byggnadsföretag antagits kräva och visserligen än ytterligare kraft synes i och för sig hafva bort mana styrelsen att före dess utförande söka utverka vederbörligt tillstånd dertill; och det har icke kunnat annat än ådraga sig Riksdagens uppmärksamhet, att under det å ena sidan byggnader och anläggningar vid jernvägstrafiken, hvilkas utförande endast betinga jämförelsevis ringa belopp, föreläggas Riksdagens pröfning, ett företag af den kostbara beskaffenhet som det förevarande, hvilket föranledt en utgift af 131,640 kronor, blifvit utfördt, utan att Riksdagens mening derom förut inhemtats.

På grund af hvad sålunda i detta ärende förekommit och till förekommande för framtiden, att byggnadsfrågor af den omfattning som den nu omförmälda undandragas Riksdagens pröfning, får Riksdagen anhålla, att

Eders Kongl. Maj:t, vid uppkommande frågor om till- eller ombyggnader vid statens jernvägstrafik, hvilka på grund af sin omfattning måste anses komma att medföra större kostnader, täcktes före sådana frågor afgörande underställa desamma Riksdagens pröfning.

I särskilda punkter hafva revisorerna afgifvit yttranden angående af styrelsen för statens jernvägstrafik uppgjorda kontrakt dels med Vexjö—Alfvesta jernvägsaktiebolag om trafikerandet af bolagets jernväg, dels med Stockholm—Vesterås Bergslagens trafikaktiebolag angående samtrafik med statsbanan vid Stockholms norra station och centralstationen samt dels med Gefle—Dala jernvägsaktiebolag i fråga om gemensamt begagnande af Störviks station.

Hvad först beträffar *Vexjö—Alfvesta jernväg*, hafva revisorerna meddelat, att enligt det med jernvägsaktiebolaget den 20 februari 1864 afslutade kontrakt, hvarigenom staten på vissa villkor åtagit sig trafikerandet af bolagets jernväg, all trafik å bandelen Vexjö—Alfvesta besörjdes af statens personal utan särskild ersättning, likasom ock bolaget egde att afgiftsfritt begagna stationsbyggnaderna vid Alfvesta. Vidare finge statens jernvägs-materiel af bolaget användas mot ersättning, som utgjorde för lokomotiv 4 kr. pr s. k. lokomotivmil (37,4 öre pr tågkilometer) och för vagnar 30 öre pr s. k. vagnmil (1,4 öre pr vagnkilometer).

I utlåtande den 4 november 1863 beträffande de föreslagna kontraktsbestämmelserna hade styrelsen för statens jernvägstrafik framhållit, att som förslaget, i hvad det afsåge beloppet af den ersättning, som af bolaget borde erläggas, hvilade allenast på erfarenheten rörande statsbanans dåvarande trafikförhållanden, modifikationer deri kunde vara önskvärda, eller berättigade anspråk på förändringar å någondera sidan uppstå, hvadan också revision af de föreslagna bestämmelserna tid efter annan borde blifva nödig.

Likaledes hade i kongl. brefvet den 13 november 1863 uttalats, att, för den händelse rörelsen å bandelen Vexjö—Alfvesta framdeles icke blefve af staten besörjd, bolaget skulle vara pligtigt att i sådant fall på egen bekostnad anskaffa erforderlig materiel genom inköp af behöfligt antal vagnar och lokomotiv; och i det af Vexjö—Alfvesta-banans arbetsdirektion den 24 mars 1864 undertecknade, af Eders Kongl. Maj:t den 8 april samma år godkända kontrakt om banans färdigbyggande föreskrifves, att, om eller när trafiken å nämnda bana icke längre kunde eller finge besörjas på sätt i

först nämnda kontrakt vore medgifvet, bolaget skulle vara pliktigt att på egen bekostnad anskaffa nödig transportmateriel.

I skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 5 juni 1877 hade trafikstyrelsen hemställt, att de bolaget genom samma kontrakt förunnade förmåner måtte med utgången af år 1882 upphöra, eller ock viss förhöjning ske i den staten tillförsäkrade ersättning, men hade bolaget uti afgifven förklaring anført, att, då kontraktet vore från statens sida ouppsägbart, trafikstyrelsens hemställan icke borde kunna föranleda till någon åtgärd.

Vid detta ärendes föredragning inför Eders Kongl. Maj:t i statsrådet den 2 november 1883 hade Eders Kongl. Maj:t icke funnit sig böra för det dåvarande vidtaga någon åtgärd i ärendet.

För att ådagalägga, att ifrågavarande kontrakt åtminstone numera vore för staten förlustbringande, ansåge revisorerna emellertid sig allenast behöfva erinra derom, att, enligt hvad jernvägsstyrelsen i skrifvelse till revisorerna den 18 november 1893 upplyst, drift- och underhållskostnaden för lokomotiv och vagnar å Vexjö—Alfvesta jernväg under år 1892 uppgått till 16,707 kronor 73 öre, deraf bolaget emellertid, med stöd af bestämmelserna i 1864 års kontrakt, ersatt allenast 15,548 kronor 52 öre. Härtill komne, att kostnaderna för aflöningen å trafikafdelningen vid Alfvesta station bestriddes utan något som helst bidrag från bolagets sida. En väsentlig förändring i de vid afslutandet af ifrågavarande kontrakt rådande förhållandena borde dessutom hafva inträdt derigenom, att, sedan jernvägen mellan Vexjö och Karlskrona blifvit för trafik öppnad, expeditionerna vid Alfvesta station betydligt ökats, utan att någon motsvarande direkt ersättning härför lemnas.

I betraktande häraf och då revisorerna icke kunde föreställa sig, att, på sätt bolaget velat göra gällande, staten skulle, tvärt emot de bestämda uttalandena i motsatt riktning, som i ämnet blifvit gjorda, hafva genom ifrågavarande kontrakt fräntagits rätt att, då statens intresse sådant fordrar och det, utan äfventyr för bolagets bestånd eller trafikens fortsatta upprätthållande, kunde ske, förordna antingen om upphörande af Vexjö—Alfvestabanans trafikerande med statens transportmateriel eller om en sådan revision af de ursprungliga kontraktsbestämmelserna, som kunde finnas vara af de förändrade förhållandena påkallad, hade revisorerna ansett, att åtgärder i ena eller andra hänseendet borde af jernvägsstyrelsen vidtagas.

Vidkommande härefter *Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg* hafva revisorerna anført, att sedan genom kongl. brefvet den 7 april 1876 denna jernvägs trafikaktiebolag medgifvits rätt till samtrafik med statsbanan vid Stockholms norra station och centralstationen, samt i sammanhang dermed blifvit fastställda vissa villkor för denna rättighets åtnjutande, den 1

juli 1879 emellan styrelsen för statens jernvägstrafik och nämnda bolags direktion afslutits ett kontrakt angående upplåtande af lokaler och för expedition af bolagets trafik vid berörda stationer att gälla från och med sistnämnda dag, enligt hvilket kontrakt, på grund hvaraf resande samt res- och ilgods till och från Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg skulle, i samma ordning och efter samma regler, som gälde för statsbanan, af statsbanans personal emottagas och expedieras vid Stockholms centralstation i dess för sådan trafik afsedda lokaler, bolaget skulle såsom ersättning för de af samtrafiken föranledda kostnader årligen till statens jernvägstrafik erlägga 17,000 kronor, hvarjemte stadgades, beträffande tiden för kontraktets giltighet, att detsamma skulle upphöra att gälla två år efter det uppsägning af endera kontrahenten skett, dock att uppsägning icke finge ske före utgången af år 1880.

Vidare hade, enligt hvad revisorerna upplyst, kontraktet innehållit uttrycklig bestämmelse derom, att den träffade öfverenskommelsen gälde endast för tre bantåg dagligen i hvardera rigtningen och att afsändande eller mottagande af flere bantåg, der sådant funnes erforderligt, icke finge ske, förr än särskildt aftal derom blifvit träffadt. Revisorerna, som icke velat ifrågasätta, att ej den staten i berörda kontrakt tillförsäkrade godtgörelse måtte vid tiden för kontraktets upprättande och med hänsyn till då rådande trafikförhållanden skäligen motsvarat de kostnader, som af den i kontraktet medgifna samtrafik blifvit en följd, hade dock ansett uppembart, att så icke längre numera kunde vara förhållandet. Såsom ofvan nämnts, hade beloppet af den staten tillkommande ersättning blifvit bestämdt under förutsättning, att antalet tåg icke öfverstege tre i hvardera rigtningen, men redan härutinnan hade en icke oväsentlig förändring inträdd. Den för Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg senast antagna tidtabell, afsedd att gälla från och med den 1 oktober 1893, utvisade nemligen, att persontrafiken från och till Stockholms centralstation numera upprätthölles af fyra ordinarie bantåg i hvardera rigtningen. Härtill komme dels å bandelen Stockholm—Sundbyberg sju ordinarie persontåg samt å bandelen Stockholm—Riddersvik två blandade tåg, allt i hvardera rigtningen, dels ock å bandelen Stockholms norra station—Vesterås två extra godståg. Såvidt revisorerna hade sig bekant, vore denna tillökning i samtrafiken kommen till stånd utan iakttagande af kontraktets föreskrift att sådant finge ske allenast efter föregående aftal, hvars syfte måst vara att bereda staten godtgörelse för de ökade kostnader, som en dylik utvidgning af samtrafiken ovilkorligen medförde.

Denna revisorernas uppfattning ansågo revisorerna vinna stöd jemväl af en jämförelse mellan den uppbörd, som tillfördes Stockholms central-

och norra station af statsbanan, af de trafikmedel, som för Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernvägs räkning tillflöte samma stationer. Till be-lysning i sådant hänseende hafva revisorerna anført, att för mars månad 1893 totaluppbörden vid Stockholms centralstation utgjort 69,587 kronor; deraf tillförts från Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg 12,166 kronor eller omkring 16 procent, att uppbörden för samma tid vid norra stationen utgjort 128,000 kronor, deraf å bolagets godstrafik belöpt 16,450 kronor eller omkring 12,5 procent; samt att för september månad 1893 motsva-rande siffror stält sig vid centralstationen resp. 86,669—11,394 samt vid norra stationen resp. 80,511—10,520, allt jemt sålunda för Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg utvisande en betydlig andel i totalupp-börden.

För jämförelse med trafikförhållandena under samtrafikens tidigaste skede hafva revisorerna efter inhemtade upplysningar meddelat, att under mars och september månader år 1880 uppbörden vid norra stationen ut-gjort under mars månad för statsbanan 71,374,13 och för Stockholm—Vesterås—Bergslagens jernväg 9,488,20 samt under september månad resp. 45,667,49 och 5,027,98.

Sammanställas dessa siffror med ofvan angifna uppbördsbelopp, fram-ginge enligt revisorernas mening, att den på Stockholm—Vesterås—Bergs-lagens jernväg belöpande andel i trafikinkomsterna vid norra stationen numera betydligt öfverstege den anpart i dessa inkomster, hvilken under den första tiden af ifrågavarande kontrakts tillämpning belöpte sig på samma jernväg; och att, hvad centralstationen anginge, förhållandena ut-vecklat sig i enahanda riktning, ansågo revisorerna på grund af vunna upplysningar rörande trafikförhållandena år 1880 och år 1893 kunna med visshet antagas.

Om man vidare beaktade, att, enligt hvad jernvägsstyrelsen meddelat, trafikafdelningens utgifter för aflöningar år 1892, oberäknadt kostnaden för telegrafexpeditionens ombesörjande, vid centralstationen och norra stationen uppgått till sammanlagdt kronor 336,922, deraf belöpt å centralstationen kronor 173,047 och å norra stationen kronor 163,875, framträdde ännu mer behovet af en sådan förhöjning i den staten tillkommande ersättnin-gen, att bolagets andel i utgifterna för samtrafiken bragtes i rimligt för-hållande till de fördelar, densamma för bolaget medförde. För en sådan förhöjning talade äfven en jämförelse med de belopp, enskilda banor sins-emellan betingat af hvarandra för gemensamt begagnande af enderas sta-tioner. Dessa belopp stälde sig nemligen förhållandevis betydligt högre, än hvad för närvarande är emellan staten och Stockholm—Vesterås—Bergs-lagens jernväg aftaladt.

I saknad af en fullständig utredning angående samtliga på frågan inverkan omständigheter vore revisorerna icke i tillfälle att till siffran uppgifva ett viss ersättningsbelopp såsom det i förevarande fall rätta; men då, af ofvan anförda skäl, det nu gällande kontraktet måste anses vara för staten ofördelaktigt, och jernvägsstyrelsen vid en ny, på noggrann utredning grundad och vederbörandes pröfning underställd uppgörelse otvifvelaktigt skulle kunna betinga staten vida förmånligare villkor än de nu öfverenskomna, hade revisorerna velat uttala önskvärdheten deraf, att nu gällande kontrakt emellan staten och Stockholm—Vesterås—Bergslagens trafikaktiebolag angående samtrafik vid Stockholms centralstation och norra stationen måtte varda snarast möjligt af jernvägsstyrelsen uppsagdt.

Hvad slutligen angår *Gefle—Dala jernväg*, omförmåla revisorerna, att enligt ett emellan styrelsen för statens jernvägstrafik och direktionen för nämnda jernväg afslutadt, från den 1 september 1875 gällande kontrakt angående gemensamt begagnande af Storviks station, nämnda station, med derå befintliga staten tillhöriga byggnader och anläggningar, blifvit upplåten till begagnande af Gefle—Dala jernväg under vissa i samma kontrakt närmare bestämda villkor. Jemlikt dessa villkor ålåg det statens jernvägstrafik att, med visst undantag, genom sin vid Storviks station anställda tjänstepersonal ombesörja alla trafikgöromål, som vid stationen kunde förekomma i och för Gefle—Dala-banans såväl enskilda som gemensamt med statsbanan derstädes bedrifna trafik, äfvensom att bekosta vissa materialier samt underhållet af gemensamt begagnade inventarier. Såsom bidrag till personalens vid nämnda station aflöning och till bestridande af berörda underhållskostnad hade, enligt samma kontrakt, Gefle—Dala jernvägsaktiebolag att till statens jernvägstrafik årligen betala 2,400 kronor.

Då emellertid, enligt hvad revisorerna inhemtat, trafiken mellan de båda banorna numera tillväxt så betydligt, att exempelvis totaluppbörden å trafik, som emellan de båda banorna förmedlats vid Storviks station under räkenskapsåret 1 november 1891—31 oktober 1892, uppgått till nära 450,000 kronor, medan, å andra sidan, statens utgifter för trafikafdelningen derstädes för samma tid belöpt sig till omkring 31,800 kronor, och då sistberörda utgifter till icke obetydlig del föranledts af den trafikförmedling, som vid Storviks station egde rum, hade revisorerna funnit den staten för närvarande tillkommande ersättning för de af den gemensamma trafiken föranledda kostnader böra skäligen förhöjas; hvadan revisorerna uttalat önskvärdheten deraf, att jernvägsstyrelsen måtte genom uppsägning af ifrågavarande kontrakt, hvilket enligt deri intagen bestämmelse upphörde att gälla sex månader efter å endera sidan skedd uppsägning,

bereda staten tillfälle att vid en ny, efter rådande trafikförhållanden afpassad uppgörelse träffa ett för staten i förevarande afseende fördelaktigare aftal.

Med anledning af hvad revisorerna i dessa ärenden anført och meddelat har jernvägsstyrelsen i sitt ofvan omnämnda utlåtande till en början förklarat, att önskvärdheten af en revision af de afgifter, de enskilda jernvägarne erlade för skötseln af deras egen lokala trafik å den staten tillhöriga föreningsstationen, vore uppenbar. Vid jämförelse mellan de afgifter, bolagen erlade, kunde ej förnekas, att till och med rätt betydande ojemnheter kunde påvisas. Orsaken härtill insåges lätt. Dessa afgifter hade bestämts samtidigt med den enskilda banans inledande på statsstationen, då man ännu hade en högst ofullständig kännedom om den blifvande trafikens omfattning, och merendels hade då den enskilda banans egare befunnit sig i en långt ifrån gynsam ekonomisk ställning; och då det vore att befara, att banans egare, om de afgifter, som fordrades för begagnandet af en gemensam station, af honom ansåges såsom för högt pris för de förmåner, hvaraf han komme i åtnjutande, skulle anlägga en särskild mindre station vid sidan af statens redan befintliga, hade, för att förebygga olägenheterna för den blifvande trafiken af en sådan isolering, afgiften bestämts till minsta möjliga belopp. Sedan dess hade vunnits större erfarenhet om de kostnader, driften af en föreningsstation betingade, och säkrare ledning för bedömandet af det omfång, hvari en hvar af de tillslutande banorna toge arbetskrafter och anläggningar å stationen i anspråk; och hade därför i de under de senare åren träffade öfverenskomelser med nya banor ifrågavarande ersättningsbelopp satts ej obetydligt högre än tillföre.

Styrelsen hade visserligen ännu icke tagit något definitivt steg till en genomgående reform af dessa afgifter, emedan hon först velat afvakta en mera omfattande anslutning af enskilda jernvägar till den år 1882 påbörjade samtrafiksföreningen och se, hvilken plats den derigenom möjliggjorda, till förenkling af expeditionsgöromålen å föreningsstationerna ledande samtrafiken intog till lokaltrafikerna. Med detta års början hade nämnda förening vuxit så, att samtrafik kunnat utsträckas till samtliga i direkt eller medelbar spårförbindelse med statsbanorna stående enskilda banor, med undantag endast af några få mindre banor af blott lokal betydelse.

Emellertid hade styrelsen efter tillgängliga data låtit verkställa beräkningar öfver alla de faktorer, hon ansåge böra tagas i betraktande vid fördelningen mellan vidkommande banor af bidragen till bestridande af kostnaderna för en föreningsstations skötsel och underhåll, och hade för afsigt att, sedan dessa blifvit afslutade, hvilket kunde förväntas ega rum

under innevarande års lopp, framlägga inför Eders Kongl. Maj:t förslag till gemensamma grunder för sådan slags fördelning.

I öfverensstämmelse med hvad styrelsen andragit rörande en allmän reform af ersättningsbeloppen från de enskilda jernvägarne kunde styrelsen icke hafva något att gensäga mot hvad revisorerna särskildt förordat i afseende på kontrakten med Vexjö—Alfvesta, Stockholm—Vesterås—Bergslagens och Gefle—Dala jernvägar. I fråga om den förstnämnda banan hade revisorerna erinrat om den hemställan om kontraktsändring, som styrelsen gjorde år 1877, och huru densamma enligt Eders Kongl. Maj:ts förklaring af år 1883 icke ledde till någon Eders Kongl. Maj:ts åtgärd. Styrelsen hade för sin del intet att erinra mot att få frågan ånyo bringad under Eders Kongl. Maj:ts pröfning. Med anledning af hvad i revisionsberättelsen anförts, att Stockholm—Vesterås—Berslagens bana tillstadts att utan förhöjd ersättning få flera bantåg å centralstationen expedierade än hvad kontraktet bestämde, vore styrelsen skyldig upplysa, att hon gjort detta medgifvande, emedan tillkomsten af de nya tågen ej åsamkat staten någon ökad utgift, sedan enligt vänlig öfverenskommelse banan erlagt en särskild ersättning af 1,000 kronor årligen för expedierande af ett sent på aftonen gående tåg till Sundbyberg. Vid bedömandet af denna banas ersättning till staten finge man ej förbise, att banan stält till statsbanans förfogande det område invid Stockholms norra station med spår, hvilket banan begagnat till egen godsstation och genom hvars upplåtande stor lättnad beredts för rörelsen inom statens bangård.

Uppsägningstiderna för öfverenskommelserna med de enskilda banorna vore i allmänhet sex månader. Men emedan uppsägningstiden för kontraktet med nu nämnda bana vore två år, skulle styrelsen vidtaga åtgärder för att denna långa termin icke må hindra, att tillämpningen för denna bana af de afsedda nya allmänna grunderna för afgiftsberäkningen toge sin början vid samma tidpunkt som för öfriga banor.

I likhet med hvad revisorerna framhållit och jernvägsstyrelsen jemväl vitsordat, anser Riksdagen, att ofvan omförmälda med Stockholm—Vesterås—Bergslagens trafikaktiebolag och direktionen för Gefle—Dala jernväg afslutade kontrakt böra, för betingande af fördelaktigare villkor för statsbanan, uppsägas; och synes jemväl skal förefinnas, för att frågan om förändring i kontraktsbestämmelserna angående statens trafikerande af Vexjö—Alfvesta-jernvägen varder ånyo bragt under Eders Kongl. Maj:ts pröfning.

Riksdagen, som anser detta ämne vara af den betydelse, att Riksdagen bör påkalla Eders Kongl. Maj:ts särskilda uppmärksamhet derå, får

alltså anhålla, att Eders Kongl. Maj:t tacktes taga i öfvervägande, huruvida icke åtgärder böra vidtagas till revision af ofvan omförmälda emellan styrelsen för statens jernvägstrafik samt Stockholm—Vesterås—Berslagens trafikaktiebolag och direktionen för Gefle—Dala jernväg upprättade kontrakt, äfvensom huruvida ej förenämnda emellan staten och Vexjö—Alfvesta jernvägsaktiebolag afslutade öfverenskommelse må kunna underkastas förändring.

Kongl. hofstallets nybyggnad.

Med förmälan, att, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts bref den 13 december 1889, angående vissa i samband med utförande af en ny hofstallbyggnad stående förhållanden, Eders Kongl. Maj:t tillagt professoren Ernst Abraham Jacobson, i egenskap af byggnadschef för nämnda byggnadsarbete, ett årligt arfvode af 5,000 kronor med rätt för Jacobson att till arfvoden åt tillfälliga biträden under byggnadstiden årligen disponera ett belopp af 1,000 kronor, hafva revisorerna, som af räkenskaperna för ifrågasvarande nybyggnad inhemtat, att sistnämnda belopp blifvit qvartalsvis under år 1892 af öfverintendentsembetet utanordnad och af professoren Jacobson utqvitteradt, erinrat, att det syntes hafva bort af räkenskaperna framgå, att dessa medel blifvit af tillfälliga biträden såsom ersättning för deras arbete uppburna.

Öfverintendentsembetet har i utlåtande öfver revisorernas omförmälda framställning såsom eget yttrande åberopat en från professoren Jacobson infordrad, utlåtandet bilagd förklaring, deri professoren Jacobson, under erinran att i Eders Kongl. Maj:ts ofvanberörda bref af den 13 december 1889 någon redovisningsskyldighet icke funnes föreskrifven, anført, hurusom det af den omständigheten, att genom sagda kongl. bref ett visst för hvarje år bestämdt belopp anvisats, obestriddligen syntes framgå, att ett årligt anslag af 1,000 kronor verkligen blifvit under byggnadstiden stäldt till professoren Jacobsons disposition utan redovisningsskyldighet, helst, derest en större eller mindre besparing å förevarande medel ifrågasatts och redovisning förty af honom bort för dem lemnas, vid anvisandet af desamma otvifvelaktigt skulle hafva tillika föreskrifvits, att anslagssumman skulle utgå med »högst» 1,000 kronor.

Riksdagen, som, i enlighet med den af revisorerna uttalade uppfattning, ansett uppenbart, att Jacobson varit skyldig redovisa för de medel, som förutom honom tillerkändt arfvode blifvit genom Eders Kongl. Maj:ts

ofvan åberopade bref ställda till hans disposition för arvoden åt tillfälliga biträden, har funnit den af Jacobson afgifna förklaringen i hög grad otillfredsställande. Med afseende härå har Riksdagen, ehuru saken synes vara af jemförelsevis ringa vikt, ansett densamma böra bringas till Eders Kongl. Maj:ts kännedom för vinnande af den rättelse, som må finnas af omständigheterna föranledd, hvadan Riksdagen velat fästa Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på hvad revisorerna i förenämnda afseende anmärkt för den åtgärd, Eders Kongl. Maj:t må finna förhållandena påkalla.

Flottans pensionskassa.

(f. d. amiralitetskrigsmanskassan).

Sedan Eders Kongl. Maj:t den 29 juli 1892 på begäran meddelat dåvarande statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet, hvilken under utöfvande af statsrådsembetet qvarstått såsom generallotsdirektör, afsked från sistnämnda befattning, hade, enligt hvad revisorerna framhålla, bemäld embetsman, jemlikt ett af direktionen för flottans pensionskassa den 27 september samma år utfärdadt pensionsbref, från och med förutgångne augusti månad tillagts pension från nämnda kassa till belopp af 3,000 kronor årligen; och då statsrådet och departementschefen den 16 december 1892 afgick jemväl från statsrådsembetet, hade han af Eders Kongl. Maj:t förklarats berättigad att under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 8,000 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1893.

Bemälda statsråd hade sålunda samtidigt åtnjutit såväl den med detta embete förenade aflöning af 17,000 kronor för år som ock pension från flottans pensionskassa efter 3,000 kronor årligen, och hade, efter afskedstagandet såsom statsråd, tillförsäkrats pension ej blott från allmänna indragningsstaten till det högsta belopp, som derifrån kunde såsom pension utgå, än äfven från flottans pensionskassa till förut angifvet belopp. Då nämnda kassas pensionsfond, hvarifrån sistberörda pension utginge, till hufvudsaklig del underhölles genom bidrag af statsmedel, under revisionsåret uppgående till 304,370 kronor 85 öre eller 80 procent af fondens samtliga inkomster, och då de från fonden utdelade pensioner alltså väsentligen härrörde från allmänna medel, hafva revisorerna funnit oegentligt, att dylik pension kunnat förenas med annan pension af allmänna medel eller med aflönad anställning i statens tjänst; samt ansett det vara angeläget, att genom bestämda föreskrifter i hithörande frågor för framtiden undvekes uppkomsten af dylika abnorma pensionsförhållanden.

I häröfver afgifvet yttrande har direktionen öfver flottans pensionskassa allenast anført, att ofvannämnde embetsman, jemlikt § 2 mom. 2 af kongl. kungörelsen angående särskildt fastställda grunder för pensioneringen af embets- och tjenstemän vid lotsstyrelsen m. fl. den 22 januari 1892, vid afskedet från generallotsdirektörsembetet varit berättigad till den från kassan utgående pensionen, enär han oafbrutet stått i tjenst vid lotsverket och flottan i mer än 30 år och uppnått en ålder af 55 år samt i öfrigt till kassan erlagt stadgad pensionsavgift från och med den 1 januari 1848 till och med den månad, i hvilken han erhållit afsked såsom generallotsdirektör.

Deremot och så länge bemålde embetsman åtnjöt aflöning å stat eller sedan han tillerkänts, förutom pensionen från kassan, äfven pension från andra allmänna medel, hade han icke varit berättigad till den fyllnads-pension, 3,000 kronor, eller den pensionsförhöjning genom lotsverket, 200 kronor, hvaraf han i annat fall kommit i åtnjutande.

Med anledning af revisorernas ifrågavarande framställning får Riksdagen till en början erinra, att direktionen öfver civilstatens pensionsinrättning med anledning af revisorernas uttalande i fråga om en samtidig pensionering från både berörda pensionsinrättning och tullmedlen i ett den 29 december 1893 till Eders Kongl. Maj:t afgifvet utlåtande anført, att direktionen, som delade revisorernas åsigt rörande önskvärdheten af att en dylik dubbel pensionering ej vidare måtte ifrågakomma, gjort hemstallan hos civilstatens senast församlade fullmäktige om sådan ändring i gällande bestämmelser för tjenstemäns pensionering från civilstatens pensionsinrättning, att hvar och en, som åtnjöte honom författningsenligt tillkommande pension af statsmedel, blefve utesluten från rätt att af inrättningen undfå pension, samt att civilstatens fullmäktige, med bifall till direktionens hemstallan, hos Eders Kongl. Maj:t gjort framställning om i berörda syfte affattad förändring i reglementet för civilstatens pensionsinrättning.

För egen del får Riksdagen tillägga, att Riksdagen, som i likhet med revisorerna hyser den uppfattning, att det är oegentligt, att samma person må kunna beredas dubbla pensioner af allmänna medel, och att sådan pension må kunna förenas med aflönad anställning i statens tjenst, jemväl biträder revisorernas åsigt om angelägenheten af att genom bestämda föreskrifter i hithörande ämnen sådana missförhållanden som de af revisorerna påpekade måtte för framtiden förebyggas.

I detta hänseende torde emellertid förändrade bestämmelser påkallas så väl i afseende å pensioneringen från allmänna indragingsstaten som

för de pensionsinrättningar, som erhålla bidrag af allmänna medel. För det sålunda åsyftade målets vinnande får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder till förekommande för framtiden af ej allenast att pension af allmänna medel må kunna förenas med anställning i statens tjänst, utan äfven att embets- eller tjänsteman må samtidigt kunna uppbära full pension från allmänna indragningsstaten och pension från pensionsinrättning, som åtnjuter bidrag från statsverket, eller från tvenne med statsmedel understödda pensionsanstalter.

Stockholm den 7 maj 1894.

Med undersätlig vördnad.